

TALHA APAK

Yeminli Mali Müşavir (YMM)
talha.apak@paradergi.com.tr

Kurlarda yaşanan dalgalanmalardan çok sayıda kişi ve kuruluş olumsuz etkileniyor. Döviz geliri olmayanların dövizle borçlanmalarına köklü bir çözüm getirilmeli. Gerekirse yasal düzenlemenin kapsamı genişletilmeli...

Dövizli sözleşmelerde TL'ye dönülmeli

KAMBİYO mevzuatına getirilen, “döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik kişiler döviz kredisi temin edemez” düzenlemesi 25 Ocak 2018 tarihinde yürürlüğe girdi ve başarılı bir şekilde uygulanıyor. Bu konuya, Para Dergisi’nin bu yılki 22’nci sayısındaki yazımızda geniş yer vermiştik. Ayrıca ilgili yazımızda, diğer dövizli borçlanmalara da sınırlama getirilmesi gerektiğini vurgulamıştık. Döviz geliri olmayanların, finansal kuruluşlardan döviz cinsinden borçlanmaları dışında başka birçok konuda dövizle borçlanarak sözleşme düzenlenmesine devam ediliyor.

Gelinen noktada sorun olarak, dövizle endeksli sözleşmeler (borçlanmalar) ilk sırayı alıyor. Uzun yıllardır uygulanmakta olan alışveriş merkezi kira sözleşmeleri genellikle döviz cinsinden düzenleniyor. Oysa kiracı konumunda olan çoğu gerçek veya tüzel kişilerin döviz cinsinden gelirleri bulunmuyor. Koşullar veya zorunluluk karşısında birçok işletme dövizle kira sözleşmesinin koşullarını kabul ediyor. Ancak, son zamanlarda yaşanan global finansal kriz ülkemizde de döviz kurlarında ciddi yükselmelere yol açtı. Bu durumda birçok kiracının kur farkından dolayı kirasını ödemekte zorlandığı, ödeyemediği veya hacizlik duruma geldiği görülüyor.

YASAL DÜZENLEME GEREKİYOR

Uygulamadan sağlıklı sonuç alınabilmesi için başta Borçlar Kanunu olmak üzere Ticaret Kanunu ve kambiyo mevzuatında gerekli düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Bir yandan serbest piyasa ekonomisi, diğer yandan global risklere karşı milli paraya dönülmesi talebi karşısında müdahaleci politikalar geliştirilmesi o kadar da kolay değil. Ancak, gelinen noktada radikal bazı tedbirlere de ihtiyaç bulunuyor. Ancak yeni bir düzenleme yapılması halinde devam eden mevcut düzenlemelerin de dikkate alınması gerekiyor.

Örneğin, vaktiyle 6217 sayılı Kanun’a eklenen geçici 2’nci madde ile “Kiracının Türk Ticaret Kanunu’nda tacir olarak sayılan kişiler ile özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişileri olduğu işyeri kiralalarında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 323, 325, 331, 340, 342, 343, 344, 346 ve 354’üncü maddeleri 1/7/2012 tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş

olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur” denilmektedir. Dolayısıyla, mevcut işyeri kira sözleşmelerindeki eski hükümler 2020 yılına kadar korunmuş oluyor.

DÖVİZ GELİRİ OLMAYAN DÖVİZLE BORÇLANMAMALI

Görüldüğü gibi, günümüz koşullarında dövizli borçlar birçok işletmenin gündeminde olan önemli bir sorun olarak devam ediyor. Bu tür sınırlamaların, piyasaların normal işleyişini bozacağı söylenebilir. Ancak, döviz geliri olmayan veya yetersiz olan işletmelerin döviz cinsi borçlanmaları belli riskleri oluşturmaya başlamışsa o zaman kamunun tedbir alması doğal karşılanmalı. İşletmeleri dövizle finansman bulmaya iten en önemli sebep, ilk etapta TL maliyetlerin yüksek seyrediyor olmasıdır. Oysa gelinen noktada kurların hızla yükselmesi sonucu risk büyüyerek işletmeleri krize sokabilecek boyuta gelmiş bulunuyor.

Genel kaide olarak borçlanmanın, bir tarafında borçlu diğer tarafında alacaklı bulunur. Taraflar her zaman kendi haklarını veya çıkarlarını korumaya çalışırlar. Genellikle, kuralları alacaklı belirler ve çoğunlukla da borçlu buna uyar ve olağanüstü hallerde ise borçlunun mağduriyeti söz konusu olur. Burada kanunlar, işleyişin sağlıklı olmasını ve tarafların mağduriyetini önlemeyi amaçlar. Ancak, bazen kanunlar da gelişmelere paralel yetersiz kalabiliyor. Bu durumda ilgili mevzuatlarda güncelleme yapılması ihtiyacı doğabiliyor.

Günümüzde, kur farkı kadar faizlerin yükselmesi de TL maliyetini artırıyor. Ancak, belli koşullarda, birçok konuda dövizle borçlanmaya yasak veya sınır getirilmesi döviz talebini de kıracağından kurların yükselmesine engel olunması, beraberinde faizlerin yükselmesi frenlenebilir. Başta, döviz geliri olmayan işletmeleri kapsayacak şekilde döviz cinsinden düzenlenmiş mevcut kira sözleşmelerinin TL ile güncellenerek milli paraya geçilmeli. Akabinde ise, diğer borçlanmalarda döviz geliri olmayanlar için bir düzenleme veya sınırlama getirilmeli. Ancak, birçok dövizli sözleşmenin tarafı kamu işletmeleri olduğundan, kamunun da bu düzenlemelere olumlu bakması gerekiyor.

karşılanmalı. İşletmeleri dövizle finansman bulmaya iten en önemli sebep, ilk etapta TL maliyetlerin yüksek seyrediyor olmasıdır. Oysa gelinen noktada kurların hızla yükselmesi sonucu risk büyüyerek işletmeleri krize sokabilecek boyuta gelmiş bulunuyor.

Genel kaide olarak borçlanmanın, bir tarafında borçlu diğer tarafında alacaklı bulunur. Taraflar her zaman kendi haklarını veya çıkarlarını korumaya çalışırlar. Genellikle, kuralları alacaklı belirler ve çoğunlukla da borçlu buna uyar ve olağanüstü hallerde ise borçlunun mağduriyeti söz konusu olur. Burada kanunlar, işleyişin sağlıklı olmasını ve tarafların mağduriyetini önlemeyi amaçlar. Ancak, bazen kanunlar

da gelişmelere paralel yetersiz kalabiliyor. Bu durumda ilgili mevzuatlarda güncelleme yapılması ihtiyacı doğabiliyor.

Günümüzde, kur farkı kadar faizlerin yükselmesi de TL maliyetini artırıyor. Ancak, belli koşullarda, birçok konuda dövizle borçlanmaya yasak veya sınır getirilmesi döviz talebini de kıracağından kurların yükselmesine engel olunması, beraberinde faizlerin yükselmesi frenlenebilir. Başta, döviz geliri olmayan işletmeleri kapsayacak şekilde döviz cinsinden düzenlenmiş mevcut kira sözleşmelerinin TL ile güncellenerek milli paraya geçilmeli. Akabinde ise, diğer borçlanmalarda döviz geliri olmayanlar için bir düzenleme veya sınırlama getirilmeli. Ancak, birçok dövizli sözleşmenin tarafı kamu işletmeleri olduğundan, kamunun da bu düzenlemelere olumlu bakması gerekiyor.